

ระบบเสียงภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อ

๓.๑ โครงสร้างคำ

จากคำศัพท์จำนวน ๑,๑๐๐ คำที่ใช้ในการวิเคราะห์ระบบเสียงภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อ พบว่าคำในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อมีทั้งคำพยางค์เดียวและคำ ๒ พยางค์เช่นเดียวกับภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ แต่เมื่อพิจารณาจากคำศัพท์ทั้งหมดแล้วพบว่าโครงสร้างของคำในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อจะแตกต่างกับโครงสร้างของคำในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ ซึ่งมีลักษณะซึ่งสามารถเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้คือ

(CV(C)) . 'C(C) (C)V(V) (V) (C)

จากสูตรโครงสร้างคำข้างต้นนี้ สามารถแยกออกเป็นแบบต่าง ๆ ทั้งคำพยางค์เดียวและคำ ๒ พยางค์ได้ ๓๔ แบบดังนี้

คำพยางค์เดียว

CV	:	/tɔ/	"รุ่ง"
CVV	:	/muə/	"กระทิง"
CVVV	:	/piəu/	"กิน"
CVC	:	/sɔm/	"กิน (ข้าว)"
CVVC	:	/caup/	"สวม, ใส่"
CVVVC	:	/riəum/	"ช่วย"
CCV	:	/kro/	"นุ่น"
CCVV	:	/ʔnai/	"ฉันทา"
CCVVV	:	/ʔmiəu/	"ตัว (คน.)"

CCVC	:	/kraʔ/	"ทาง ถนน"
CCVVC	:	/kleip/	"ป่า"
CCCV	:	/mbra/	"กระแอม"
CCCVV	:	/mbluə/	"ป่น ละเหยียด"
CCVCV	:	/mblak/	"ค้ำคาว"
CCCVVC	:	/mbləɪt/	"กลืน"

คำ ๒ พยางค์

CV.'CV	:	/sa'ma/	"ปลูก (ต้นไม้)"
CV.'CVV	:	/lə'wiə/	"เสื่อ"
CV.'CVVV	:	/sə'ʔiəu/	"อุ้น"
CV.'CVC	:	/lə'thiŋ/	"สะดือ"
CV.'CVVC	:	/lə'paih/	"ไม้กวาด"
CV.'CVVVC	:	/ʔə'khiəup/	"คว่า"
CV.'CCV	:	/tə'hŋa/	"แกง"
CV.'CCVV	:	/lə'phliə/	"ถั่วแปบ"
CV.'CCVVV	:	/la'hniəu/	"จิ้งเหลน"
CV.'CCVC	:	/lə'ʔŋak/	"ฮัก"
CV.'CCVVC	:	/sə'khriəŋ/	"ขมื่น"
CVC.'CV	:	/sən'da/	"ตั้ง"
CVC.'CVV	:	/lən'diə/	"ไฟแช็ค"
CVC.'CVC	:	/sən'diʔ/	"ใกล้"
CVC.'CVVC	:	/ləm'buət/	"น้ำตา"
CVC.'CCV	:	/səŋ'gla/	"ช่องเพดาน"
CVC.'CCVV	:	/səŋ'gləɛ/	"คิดถึง"
CVC.'CCVC	:	/ləŋ'gleh/	"ทกลิบ"
CVC.'CCVVC	:	/kaŋ'graih/	"นอกชาน"

จากคำศัพท์ที่ใช้เป็นข้อมูลทั้งหมดไม่พบคำพยางค์เดี่ยวที่มีโครงสร้างแบบ CCVVVC
 CCCVWV, CCCVVVC และไม่พบคำ ๓ พยางค์ที่มีโครงสร้าง ๑๗ แบบต่อไปนี้คือ CV.'CCVVVC
 CV.'CCCV, CV.'CCCVV, CV.'CCCVVV, CV.'CCCVVC, CV.'CCCVVC, CV.'CCCVVV
 CVC.'CVVV, CVC.'CVVVC, CVC.'CCVVV, CVC.'CCVVVC, CVC.'CCCV, CVC.'CCCVV
 CVC.'CCCVVV, CVC.'CCCVVC, CVC.'CCCVVC และ CVC.'CCCVVV

๓.๒ โครงสร้างพยางค์

พยางค์ในภาษาละเวีละบ้านข้างหม้อมี ๒ ประเภทเช่นเดียวกับภาษาละเวีละบ้าน
 ป่าแก่ คือพยางค์รอง และพยางค์หลัก

ก. พยางค์รอง เป็นพยางค์ซึ่งไม่ได้รับการลงเสียงหนัก มีโครงสร้างซึ่งเขียน
 เป็นสูตรได้ดังนี้คือ CV(C)

จากสูตรโครงสร้างพยางค์รองข้างต้นสามารถแยกออกได้เป็น ๒ แบบ คือ CV และ
 CVC หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นในพยางค์รองได้มี ๔ หน่วยเสียงคือ
 /p t c k ʔ m s l r/ หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายใน
 พยางค์รองได้ มี ๓ หน่วยเสียง คือ /m n ŋ/ ส่วนหน่วยเสียงสระที่สามารถปรากฏในพยางค์
 รองได้มี ๓ หน่วยเสียง คือ /i อ a/ (ดูรายละเอียดเรื่องการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียง
 พยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์รองในหน้า ๑๕๓) ตัวอย่างเช่น

CV.	:	/p <u>i</u> 'laum/	"ถั่ว"
		/r <u>a</u> 'ʔaŋ/	"หน้าตา"
		/s <u>a</u> 'pui/	"มะเขือ"
CVC.	:	/ʔ <u>a</u> m'bom/	"ปาก"
		/ʔ <u>a</u> n'diəp/	"ฝา"
		/l <u>ə</u> ŋ'guəŋ/	"หมอน"

ข. พยางค์หลัก เป็นพยางค์ซึ่งได้รับการลงเสียงหนักเสมอ และมีโครงสร้างซึ่งเขียนเป็นสูตรได้ดังนี้คือ C(C) (C)V(V) (V) (C)

จากสูตรข้างต้นสามารถแยกโครงสร้างของพยางค์หลักออกได้เป็น ๑๕ แบบ (ดูรายละเอียดหน้า ๑๐๖) หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้น ในพยางค์หลักได้ คือหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมดในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อ แต่มีเพียง ๑๐ หน่วยเสียงเท่านั้นที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ (ดูรายละเอียดเรื่องระบบพยัญชนะ หน้า ๑๐๕-๑๓๕) ส่วนหน่วยเสียงสระที่สามารถปรากฏในพยางค์หลักได้ก็คือหน่วยเสียงสระทั้งหมดในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อ เช่นเดียวกับ (ดูรายละเอียดเรื่องระบบสระ หน้า ๑๓๕-๑๔๑)

เมื่อพิจารณาการปรากฏร่วมกันของพยางค์รองและพยางค์หลักจากข้อมูลทั้งหมดแล้วพบว่าพยางค์หลักที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียง (CCC) จะปรากฏเฉพาะเป็นคำพยางค์เดียวเท่านั้น จะไม่ปรากฏในคำ ๒ พยางค์เลย นอกจากนี้ยังพบว่าพยัญชนะท้ายในพยางค์รองซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะนาสิกนั้น จะเป็นเสียงซึ่งมีฐาน-กรณ์เดียวกับพยัญชนะกัก ก้อง ซึ่งเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์หลักเสมอ

๓.๓ ระบบพยัญชนะ

ระบบพยัญชนะของภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อประกอบด้วยหน่วยเสียงพยัญชนะจำนวน ๒๔ หน่วยเสียง และพยัญชนะควบกล้ำซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะเหล่านี้ จำนวน ๒๗ เสียง รายละเอียดเกี่ยวกับระบบพยัญชนะของภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อมีดังต่อไปนี้

ก. หน่วยเสียงพยัญชนะ

หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อมีทั้งหมด ๒๔ หน่วยเสียง ดังแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้คือ

ฐาน-กรณ์ คุณลักษณะของ เสียง		ริมฝีปาก	ปุ่มเหงือก	เพดานแข็ง	เพดานอ่อน	เส้นเสียง
		เสียงกัก	ไม่ก้อง ไม่มียกลุ่มลม	p	t	c
	ไม่ก้อง มียกลุ่มลม	ph	th	ch	kh	
	ก้อง	b	d	ɟ	g	
เสียงนาสิก	ก้อง	m	n	ɲ	ŋ	
เสียงเสียดแทรก	ไม่ก้อง	f	s			h
เสียงต่อเนื่อง	ก้อง	w	l r	j		

ภาพที่ ๑๕ แผนภูมิแสดงหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาละเวอะบ้านข้างหม้อ

หน่วยเสียงพยัญชนะทุกหน่วยเสียงสามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ได้ แต่หน่วยเสียงที่สามารถปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายของพยางค์ได้มีเพียง ๑๐ หน่วยเสียงเท่านั้น คือ /p t c k ? m n ɲ ŋ h/ สัทลักษณะและการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมดมีดังต่อไปนี้

๑. เสียงกัก

หน่วยเสียงพยัญชนะกักในภาษาละเวอะบ้านข้างหม้อมี ๑๓ หน่วยเสียง คือ /p t c k ? ph th ch kh b d ɟ g/ ซึ่งแบ่งตามสัทลักษณะออกได้เป็น ๓ ชุด คือ เสียงกักไม่ก้อง-ไม่มียกลุ่มลม, เสียงกักไม่ก้อง-มียกลุ่มลมและ เสียงกัก-ก้อง

๑.๑ เสียงกักไม่ก้อง-ไม่มียกลุ่มลม

มี ๔ หน่วยเสียง คือ /p t c k ?/ ทั้ง ๔ หน่วยเสียง สามารถเป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายของพยางค์

/p/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียงคือ [p-] และ [-p'] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[p-] เสียงพยัญชนะระเปิด-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-ริมฝีปากปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์

[-p'] เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-ริมฝีปากปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายของพยางค์

หน่วยเสียง /p/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-e, -ε, -o, -ai, -ui, -oe, -aɨ, -uo, -au, -ieu, -ɔp, -ot, -oc, -uk, -aɨk, -iak, i?, -ə?, -a?, -u?, -o?, -ɔ?, -ieu?, -em, -om, -ɔm, -aum, -en, -on, -əin, -ain, -uon, -on, -aip, -aŋ, -oŋ, -eh, -oh, -ɔh, -aih, -əih, -aih/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖ หน้า ๑๔๔-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/pɔn/	"กิน"
	/poh/	"เปิด"
เป็นพยัญชนะท้าย	/ka 'pɔŋ/	"พื้นบ้าน"
	/pɔp/	"จุม"
	/kap/	"คาง"
	/caup/	"สวม ใส่"

/t/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [t-] และ [-t'] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[t-] เสียงพยัญชนะระเปิด-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-ปุ่มเหงือก ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์

[-t'] เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-ปุ่มเหงือก ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายของพยางค์

หน่วยเสียง /t/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-e, -o, -oɛ, -aɨ, -iəu, -ep, -ep, -et, -ut, -ec, -oɔ, -uic, -ak, -ok, -ok, -əik, -aik, -uək, -eʔ, -aʔ, -oʔ, -oʔ, -eiʔ, -iəʔ, -im, -am, -om, -om, -aim, -en, -ain, -aŋ, -uŋ, -oŋ, -oŋ, -əiŋ, -iəŋ, -eh, -oh, -aih, -oeh, -aih/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๕) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/tuək/	"ใหญ่"
	/tom/	"ตบ"
	/taɨh/	"นม"
เป็นพยัญชนะท้าย	/kət/	"หนาว"
	/hlat/	"กัว"
	/khiət/	"กัด"

/c/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [tɕ-]^๑ และ [-c¹] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[tɕ-] เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก - ไม่ก้อง - ไม่มีกลุ่มลม - เพดานแข็ง ส่วนหน้าปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์

[-c¹] เสียงพยัญชนะกัก - ไม่ก้อง - ไม่มีกลุ่มลม - เพดานแข็งส่วนหน้าปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายของพยางค์

หน่วยเสียง /c/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-aɨ, -aɨ, -iə, -uə, -ap, -aup, -ot, -ak, -uk, -iək, -aʔ, -oʔ, -am, -oŋ, -uəŋ, -oh, -aih, -uəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

^๑ดูรายละเอียดเรื่องการตีความหน่วยเสียงกัก ที่เพดานแข็ง /c/ /ch/ และ /ʒ/ ที่เชิงอรรถ หน้า ๔๕-๔๖

เป็นพยัญชนะต้น	/lə'cai/	"กระดิ่ง"
	/coh/	"ชวน"
	/cuəŋ/	"ละเมอ"
เป็นพยัญชนะท้าย	/ʔaic/	"นอน"
	/wiəc/	"ดาบ"
	/leic/	"หมู"

/k/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [k-] และ [-kʰ] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[k-] เสียงพยัญชนะระเบิด-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-เพดานอ่อน ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์

[-kʰ] เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-ไม่มีกลุ่มลม-เพดานอ่อน ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะท้ายของพยางค์

หน่วยเสียง /k/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหน้าต่อไปนี้ คือ /-e, -ɛ, -a, -ɔ, -ui, -ɔɛ, -aɪ, -uə, -au, -ap, -aɪp, -əɪp, -aup, -at, -ut, -ɔt, -ɔc, -ak, -ok, -ɔk, -auk, -iʔ, -aʔ, -oʔ, -ɔʔ, -am, -um, -om, -un, -əɪŋ, -uəŋ, -eɪŋ, -aɪŋ, -aŋ, -aŋŋ, -ɛh, -ah, -oh, -uih/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/koʔ/	"ตัว (น.)"
	/kum/	"ครบ"
	/kɔc/ ^{๑)}	"ร้อน"

^{๑)} ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เสียงสระเลื่อน [oⁱ] และ [ɔⁱ] เป็นเสียงย่อยของหน่วยเสียงสระเดี่ยว /o/ และ /ɔ/ ตามลำดับ เพราะพบว่าเสียงสระเลื่อนทั้ง ๒ จะปรากฏเฉพาะเมื่ออยู่หน้าเสียงพยัญชนะเพดานแข็งเท่านั้น ส่วนเสียงสระเลื่อน [eⁱ] [aⁱ] และ [uⁱ] นั้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วน /ei/ /ai/ และ /ui/ ตามลำดับ

เป็นพยัญชนะท้าย	/kak/	"กิ่งไม้"
	/mɔk/	"ฆ่า"
	/juək/	"ยก"

/ʔ/ : เสียงพยัญชนะกัก-เส้นเสียง [ʔ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ɛ , -a , -o , -ɔ , -ɔɛ , -uɔ , -iəu , -ɛp , -aɪp , -aup , -it , -at , -ait , -oc , -ɛɪc , -aic , -ak , -ok , -iək , -əʔ , -əʔ , -ɔʔ , -aɪʔ , -um , -om , -aum , -iəum , -on , -ɛɪn , -aɪn , -aŋ , -oŋ , -aɪŋ , -iəŋ , -eh , -ɛh , -ah , -ɔh , -ɔɛh , -aɪh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/ʔiɔk/	"พี่ชาย"
	/laʔa/	"สอง"
	/saʔon/	"งู"
เป็นพยัญชนะท้าย	/ʔɔʔ/	"ไม้ไผ่"
	/kaʔ/	"ปลา"
	/phəʔ/	"พ่อ"

๑.๒ เสียงกัก-ไม้ก้อง-มีกลุ่มลม

มี ๔ หน่วยเสียง คือ /ph th ch kh/ หน่วยเสียงกักชุดนี้สามารถเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ได้อย่างเดียว

เพราะจากข้อมูลพบว่า เสียงสระเลื่อนทั้ง ๓ สามารถปรากฏในพยางค์เปิด และพยางค์ปิด ที่มีเสียงพยัญชนะริมฝีปาก เพดานแข็ง และเส้นเสียงเป็นพยัญชนะท้าย

/ph/ : เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม-ริมฝีปาก [p^h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-i, -a, -u, -ui, -it, -it, -uic, -ak, -uk, -uək, -iʔ, -eʔ, -uʔ, -oʔ, -iəʔ, -um, -iəm, -aum, -lœum, -in, -ɔn, -iən, -iəŋ, -oŋ, -iəŋ, -oh, -uih, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /phɔn/ "ห้า"
- /phoh/ "ต"
- /phoŋ/ "หน่อไม้"

/th/ : เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม-ไม่เหวี่ยง [t^h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-i, -u, -o, -ɔ, -ui, -iə, -iə, -up, -iəp, -iət, -əik, -iək, -iək, -uək, -iʔ, -uʔ, -oʔ, -um, -om, -iəm, -in, -iən, -uən, -iŋ, -oŋ, -iəŋ, -ɔh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /thuək/ "ถาด"
- /thom/ "ปู่ (ภ.)"
- /thip/ "ลุง ป้า"

/ch/ : เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม-เพดานแข็งส่วนหน้า [tʰ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-iə, -iə, -uə, -it, -ut, -iət, -iəc, -ik, -ok, -auk, -um, -iən, -in, -iŋ, -oŋ, -uəŋ, -aŋ, -ih, -oh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๒๐, ๒๒-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๕๘, ๑๖๐-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/choh/	"ชาย"
/chuəŋ/	"เท้า"
/ch-ɿp/	"เย็บ"

/kh/ : เสียงพยัญชนะกัก-ไม่ก้อง-มีกลุ่มลม - เพดานอ่อน [k^h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ui, -uə, -uəp, -iəup, -it, -it, -ut, -iət, -uət, -ɔc, -ok, -eʔ, -oʔ, -ɔʔ, -eiʔ, -iəʔ, -uəʔ, -um, -ɔn, -oŋ, -iəŋ, -ih, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๓, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔)

ตัวอย่างเช่น

/khoʔ/	"ต้นไม้"
/khum/	"เจ้าของ"
/khɔc/	"ล้าง (หน้า)"

๑.๓ เสียงกัก-ก้อง

มี ๔ หน่วยเสียง คือ /b d ʔ g/ ทั้ง ๔ หน่วยเสียงสามารถเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ได้อย่างเดียว

/b/ : เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-ริมฝีปาก [b] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ui, -uə, -uət, -ak, -ok, -ɔk, -uək, -om, -uən/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๒-๒๓ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖, ๑๕๘, ๑๖๐-๑๖๑) ตัวอย่างเช่น

/ləm'bom/	"ปาก"
/bok'buen/	"ตรงกลาง"
/sə'buək/	"ข้อศอก"

/d/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [ᵀ d] และ [d] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[^hd̥] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-ปุ่มเหงือก ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิก ที่มีฐาน-กรณ์เดียวกันนำมาข้างหน้า ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของคำพยางค์เดียว

[d̥] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-ปุ่มเหงือก ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์หลักในคำ ๒ พยางค์

หน่วยเสียง/d/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-e, -a, -u, -o, -ɔ, -ai, -ɛ, -iə, -iə, -uə, -iəp, -ut, -iət, -oc, -ak, -iək, -iʔ, -eʔ, -aʔ, -oʔ, -iəʔ, -am, -um, -om, -ɔm, -iəum, -eip, -oŋ, -ɔŋ, -aŋ, -iəŋ, -oh, -ɔh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /dɛ/ "ริมฝีปาก"
- /sən'doh/ "สะตูด"
- /dɔc/ "ถ่ม"

/ʔ/ : เสียงพยัญชนะกักเสียดแทรก-ก้อง-เพดานแข็งส่วนหน้า ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิกที่มีฐานกรณ์เดียวกัน นำมาข้างหน้า [^hd̥ʔ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-au, -aup, -ok, -iək, -ɔʔ, -aim, -iəŋ, -eh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๗, ๒๐-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๕, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /ʔau/ "ข้าม"
- /ʔaim/ "แหวน"
- /ʔɔʔ/ "ยาย"

/g/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [^hg] และ [g] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[^hg] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-เพดานอ่อน ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิกที่มีฐาน-กรณ
เดียวกันนำมาข้างหน้า ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นในคำพยางค์เดียว

[g] เสียงพยัญชนะกัก-ก้อง-เพดานอ่อน ปรากฏเมื่อเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์
หลักในคำ ๒ พยางค์

หน่วยเสียง /g/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ɔ, -ei,
-ɔɛ, -ai, -uə, -iəp, -at, -uət, -ɔc, -ak, -iʔ, -oʔ, -om, -əin, -op,
-ain, -aŋ, -oŋ, -iəŋ, -uəŋ, -ih, -ɔh, -aɪh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖
หน้า ๑๕๔-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /goʔ/ "ก่อนนี้"
- /gɔc/ "นิ้วก้อย"
- /ləŋ'guəŋ/ "หมอน"

๒. เสียงนาสิก

หน่วยเสียงพยัญชนะนาสิกในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อมี ๔ หน่วยเสียง คือ /m n
ŋ/ เป็นเสียงก้องทั้งหมด ทั้ง ๔ หน่วยเสียงเป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายของ
พยางค์

/m/ : เสียงพยัญชนะนาสิก-ก้อง-ริมฝีปาก [m] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับ
พยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ɛ, -a, -o, -ai, -iə, -uə, -au, -ɔc, -aic, -ak,
-ɔk, -əik, -iʔ, -aʔ, -oʔ, -iəʔ, -ɔm, -əin, -ain, -uən, -oŋ, -ein,
-ain, -oŋ, -ɔŋ, -ɛh, -ah, -uih, -ɔɛh, -aɪh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๕-๒๖
หน้า ๑๕๔, ๑๕๗-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/maɨ/	"เงิน"
	/mɔk/	"ฆ่า"
	/mɔŋ/	"คำ"
เป็นพยัญชนะท้าย	/tɔm/	"ใจ"
	/ʔiəum/	"เค็ม"
	/thiəm/	"เตี้ย"

/ŋ/ : เสียงพยัญชนะนาสิก-ก้อง-ปุ่มเหงือก [ŋ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-a, -ei, -ai, -at, -ak, -ok, -auk, -ɔʔ, -am, -aum, -iəum, -əɪŋ, -uən, -iŋ, -oŋ, -oh, -uih/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘, ๒๐-๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/nauk/	"เค็ม"
	/niəum/	"ปีจริง"
	/sa'nat/	"ปีน"
เป็นพยัญชนะท้าย	/nak nəɪŋ/	"ขนุน"
	/sa'nuən/	"ซัอน"
	/phɔŋ/	"ห้า"

/ŋ/ : เสียงพยัญชนะนาสิก-ก้อง-เพดานแข็ง ส่วนหน้า [ŋ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-i, -ɨ, -u, -uə, -ap, -iət, -iək, -lʔ, -uʔ, -ɔʔ, -iəʔ, -um, -iəm, -aŋ, -oŋ, -ɔŋ, -uih, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐-๒๒, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/ŋiʔ/	"เข็ม"
	/ŋum/	"อร้อย"
	/lə'ŋi/	"เหงือก"

เป็นพยัญชนะท้าย	/mɔŋ/	"คำ"
	/ʔeɪŋ/	"กลับ"
	/chiŋ/	"เย็บ"

/ŋ/ : เสียงพยัญชนะนาสิก-ก้อง-เพดานอ่อน [ŋ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-i, -a; -o, -ɔ; -ai, -au, -əɪt, -ɔc, -ok, -iək, -iʔ, -aʔ, -aum, -un, -oŋ, -ɔŋ, -uəh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/ŋɔ/	"ไฟ"
	/sa'ŋiʔ/	"วัน พระอาทิตย์"
	/ŋaum/	"นั่ง"
เป็นพยัญชนะท้าย	/ŋoŋ/	"เช่า"
	/lə'ŋɔŋ/	"พริ้ว"
	/chaŋ/	"เบา"

๓. เสียงเสียดแทรก

มี ๓ หน่วยเสียง คือ /f s h/ เป็นเสียงไม่ก้องทั้งหมด หน่วยเสียง /f/ และ /s/ เป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ได้อย่างเดียว ส่วนหน่วยเสียง /h/ เป็นได้ทั้งพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายของพยางค์

/f/ : เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ไม่ก้อง-ริมฝีปาก-ฟัน [f] หน่วยเสียงนี้ จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๓ คำเท่านั้น ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลัง /-iəʔ, -lɪ, -auh/ (ดูตารางที่ ๒๑, ๒๔, ๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/fiəʔ/	"สิง"
/fin/	"สริง"
/fauh/	"คินป็น"

/s/ : เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ไม่ก้อง-ปุ่มเหงือก [s] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-o, -aɨ, -uə, -ɛp, -ap, -ɔp, -aup, -ət, -at, -ut, -aic, -ak, -uək, -eʔ, -ɛʔ, -aʔ, -oʔ, -ɔʔ, -eiʔ, -iəʔ, -em, -am, -om, -ɔm, -aim, -aum, -eip, -aip, -iŋ, -aŋ, -ɔŋ, -uəŋ, -eh, -ɔh, -aih, -ɔeh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๔๔-๑๕๐, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/suək/	"ซู"
/seiʔ/	"เทา"
/sain/	"จูด"

/h/ : เสียงพยัญชนะเสียดแทรก-ไม่ก้อง-เส้นเสียง [h] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-e, -ɛ, -u, -o, -ei, -ai, -iə, -au, -iəu, -ɔp, -it, -oc, -ɔc, -eic, -aic, -aic, -ak, -ɔk, -aik, -auk, -aʔ, -am, -om, -aum, -ɔn, -əin, -ain, -ɔŋ, -aip, -əiŋ, -iəŋ, -auŋ, -aih/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๒ หน้า ๑๔๔-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

เป็นพยัญชนะต้น	/hiəu/	"ไป เเดิน"
	/hɔk/	"ตาก"
	/həin/	"มาก"
เป็นพยัญชนะท้าย	/seh/	"ผ่า"
	/phoh/	"สู"
	/goh/	"หลูด"

๔. เสียงต่อเนื่อง^๑

มี ๔ หน่วยเสียง คือ /w l r j/ เป็นเสียงก้องทั้งหมด ทุกหน่วยเสียงเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ได้อย่างเดียว

/w/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๓ เสียง คือ [w] [ʋ] และ [v] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๓ เป็นการแปรแบบอิสระ

[w] เสียงพยัญชนะ เปิด-ก้อง - ริมฝีปาก-เพดานอ่อน

[ʋ] เสียงพยัญชนะ เปิด-ก้อง-ริมฝีปาก-ฟัน

[v] เสียงพยัญชนะ เสียงดแทรก-ก้อง-ริมฝีปาก-ฟัน

หน่วยเสียง /w/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-e, -ε, -u, -ui, -ia, -it, -iet, -iac, -ok, -iək, -iək, -e?, -o?, -iə? -om, -len, -oŋ, -iəŋ, -oh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/ʔa'wε/ "กางเกง"

/wiək/ "ห้อง"

/lə'wiəŋ/ "ชาท่อนบน"

/l/ : เสียงพยัญชนะต่อเนื่อง (เสียงข้างลิ้น)-ก้อง- ปลายลิ้น-ปุ่มเหงือก [l] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-v, -ai, -vε, -iə, -iə, -au, -ap, -up, -vɔ, -iəvɔ, -ait, -uət, -eic, -aic, -ak, -ok, -vɔk, -iək, -a?, -o?, -v?, -om, -vɔm, -eim, -aum, -εn, -vɔn, -uən, -aip, -iəp, -an, -vɔŋ, -əiŋ, -iəŋ, -uəŋ, -eh, -eih, -aih, -uih, -aih, -uəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

^๑ดูรายละเอียดการตีความเรื่องหน่วยเสียงต่อเนื่องในหน้า ๕๖-๕๗

/la 'lœ/ "มะขาม"

/leic/ "หมู"

/leh/ "ทก"

/r/ : เสียงพยัญชนะต่อเนื่อง (เสียงรัว)-ก้อง-ปลายลิ้น-ปุ่มเหงือก [r]
หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-o, -œ, -uə, -op, -aip,
-iaup, -əit, -uat, -eic, -ak, -ok, -əik, -auk, -a?, -em, -eim, -ieum,
-oŋ, -iəŋ, -eh, -oh, -elh, -œh, -aɦ/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า
๑๕๕ - ๑๖๑, ๑๖๔ - ๑๖๕) ตัวอย่างเช่น

/rœh/ "เลือก"

/reic/ "และ"

/reh/ "ราก"

/j/ : เสียงพยัญชนะต่อเนื่อง (เสียงเปิด)-ก้อง-เพดานแข็ง [j] หน่วยเสียงนี้
สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-iə, -uə, -ip, -iep, -uək, -o?,
-iə?, -um, -iəm, -oŋ, -uh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๗, ๒๐-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า
๑๕๕ - ๑๕๖, ๑๕๘ - ๑๖๑, ๑๖๔ - ๑๖๕) ตัวอย่างเช่น

/lə 'juə/ "ชะนี"

/jo?/ "เห็น"

/jiəm/ "ร้องไห้"

จากการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อทั้ง ๒๔ หน่วยเสียง
ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เมื่อนำมาพิจารณาแล้วพบว่าหน่วยเสียงพยัญชนะที่มีการปรากฏ มากที่สุด
คือหน่วยเสียงพยัญชนะ /p/ /t/ /ʔ/ และ /l/ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะที่มีการปรากฏ น้อย
ที่สุด คือหน่วยเสียงพยัญชนะ /f/ ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๓ คำเท่านั้น แต่ผู้วิจัย
วิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียง เพราะพบคู่เทียบเสียงกับหน่วยเสียงพยัญชนะอื่น ๆ เช่น

/fiəʔ/	"สิง"	/ʔə'wīəʔ/	"ประตู"
/fiŋ/	"ลิ่ง"	/chiŋ/	"เย็บ"
/fauh/	"ดินปืน"	/hau/	"อาเจียน"

ข. พยัญชนะควบกล้ำ

พยัญชนะควบกล้ำในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อมีจำนวนทั้งหมด ๒๗ เสียง เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง จำนวน ๒๕ เสียง และพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียง จำนวน ๒ เสียง

๑. พยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง

เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ ๒ หน่วยเสียง ($C_1 C_2$) หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อที่เป็น C_1 ได้มี ๔ หน่วยเสียง คือ /p ph b k kh g ʔ m h/ และหน่วยเสียงพยัญชนะที่เป็น C_2 ได้มี ๔ หน่วยเสียง คือ /b m n ŋ l r j/ การปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงสามารถแสดงการแจกแจงได้ดังต่อไปนี้

$C_1 \backslash C_2$	b	m	n	ŋ	ŋ	l	r	j
p	-	-	-	-	-	+	+	-
ph	-	-	-	-	-	+	+	-
b	-	-	-	-	-	+	-	-
k	-	-	-	-	-	+	+	-
kh	-	-	-	-	-	+	+	-
g	-	-	-	-	-	+	+	-
?	-	+	+	+	+	+	+	+
m	+	-	-	-	-	-	-	-
h	-	+	+	+	+	+	+	-

ตารางที่ ๔ แสดงการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ เป็นพยัญชนะควบกล้ำ
๒ เสียงในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อ

จากตารางข้างต้น สรุปได้ว่าพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อ
มีจำนวน ๒๕ เสียงดังนี้ /pl pr phl phr bl kl kr khl khr gl gr
?m ?n ?ŋ ?l ?r ?j mb hm hn hp hg hl hr/ พยัญชนะควบกล้ำ
๒ เสียงทั้งหมดสามารถเป็นได้เฉพาะพยัญชนะต้นของพยางค์เท่านั้น สัทลักษณะและการแจกแจง
ของพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียงทั้ง ๒๕ เสียงมีดังต่อไปนี้

๑.๑ พยัญชนะควบกล้ำ /mb/

โดยสัทลักษณะ คือเสียงพยัญชนะกัก ก้อง ริมฝีปาก ซึ่งมีเสียงพยัญชนะนาสิกที่ฐาน-กรณ์เดียวกันนำมาข้างหน้า [ᵐb] แต่ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ /m/ และหน่วยเสียงพยัญชนะ /b/ เช่นเดียวกับในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋

พยัญชนะควบกล้ำ /mb/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ɔ, -ai, -aɪ, -iə, -au, -et, -ok, -əɪk, -uək, -oʔ, -em, -ɪn, -iŋ, -aŋ, -uŋ, -oŋ, -aɪŋ, -iəŋ, -ɪəŋ, -eɪh, -uih, -wəh, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘, ๒๐-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/mbiə/	"ส้ม"
/mbuək/	"แทง"
/mbuŋ mbiəŋ/	"ผีเสื้อ"

๑.๒ พยัญชนะควบกล้ำ /pl phl bl kl khli gl/

พยัญชนะควบกล้ำชุดนี้เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะกัก /p ph b k kh g/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง /l/ เป็น /pl phl bl li khli gl/ ตามลำดับ

/pl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ai, -ak, -u'k, -ok, -ɔʔ, -eiʔ, -aum, -ɔŋ, -aɪŋ, -ah, -oh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๐-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๖๐, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

ดูรายละเอียดการวิเคราะห์พยัญชนะควบกล้ำ /mb/ ในภาษาละเวอะบ้านป่าแป๋ หน้า ๖๑-๖๓.

/plok ploh/	"นกชุก"
/pleiʔ/	"ผลไม้"
/plaum/	"தாக"

/phl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-iə, -uə, -ok, -iək, -oʔ, -aŋ, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๐-๒๑, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/lə'phluə/	"วงช้าง"
/phloʔ/	"พลู"
/phliəh/	"หอก"

/bl/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ จากข้อมูลพบในคำเพียง ๑ คำเท่านั้น คือปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลัง /-iə/ (ดูตารางที่ ๑๖ หน้า ๑๕๔) คือ

/ (kuən) bliə/	"ชายหนุ่ม"
----------------	------------

/kl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -ai, -at, -eip, -et, -ot, -aic, -iək, -eʔ, -oʔ, -om, -en, -əin, -ain, -on, -eip, -aŋ, -oŋ, -oŋ, -iəŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๕ หน้า ๑๕๔-๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/kleip/	"บ่า"
/kləin/	"งูเห่า"
/kloŋ/	"ห้วย"

/khl/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ จากข้อมูลพบในคำเพียง ๒ คำ คือปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลัง /-iək, -in/ (ดูตารางที่ ๒๐, ๒๓ หน้า ๑๕๘, ๑๖๑) คือ

/khlɨək/ "เสียว"

/khlɨn/ "เคืองตา"

/gl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -ɔɛ, -ai, -uət, -ɔc, -oʔ, -iəŋ, -ɛh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๑๙, ๒๑, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๕, ๑๕๗ - ๑๕๘, ๑๖๐, ๑๖๔ - ๑๖๕) ตัวอย่างเช่น

/gluət/ "หลุด"

/gloʔ/ "หนอง ปลัก"

/ləŋ'gleh/ "ทกลีบ"

๑.๓ พยัญชนะควบกล้ำ /pr phr kr khr gr/

พยัญชนะควบกล้ำชุดนี้เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะกัก

/p ph k kh g/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง /r/ และ /pr phr kr khr gr/ ตามลำดับ

/pr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ɛ, -ɔc, -ak, -auk, -eʔ, -ɔm, -aim, -aŋ, -iəŋ, -ɛh, -uih/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๙-๒๒, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๕, ๑๕๘ - ๑๖๑, ๑๖๔ - ๑๖๕) ตัวอย่างเช่น

/pre/ "ลูกเห็บ"

/proc/ "ปีก"

/praim/ "เก่า"

/phr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-iə, -eʔ, -uʔ, -iəʔ, -ɔm/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๑-๒๒ หน้า ๑๕๕, ๑๖๐ - ๑๖๑) ตัวอย่างเช่น

/phriə/	"มะพร้าว"
/phruʔ/	"ผ้าห่ม"
/phrom/	"ประชุม"

/kr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -o, -au, -ak, -auk, -eʔ, -aʔ, -oʔ, -om, -oŋ, -oŋ, -aɪŋ, -auŋ, -oh, -eih/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๐-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/krak/	"ควาย"
/krauŋ/	"ลูกกระต๊อ"
/pəʔ kreih/	"หญิงสาว"

/khr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ai, -op, -oʔ, -um, -oŋ, -aɪŋ, -iəŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๗, ๒๑-๒๒, ๒๔-๒๕ หน้า ๑๕๔-๑๕๕, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/khrai/	"ทองคำ"
/khroʔ/	"ไหม"
/sə'khriəŋ/	"ขมิ้น"

/gr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ai, -oʔ, -um, -uŋ, -oŋ, -aɪŋ, -aih/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๑-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/grum/	"ข้างใต้"
/groŋ/	"ทาม"
/graɪŋ/	"สะดุ้ง"

๑.๔ พยัญชนะควบกล้ำ /ʔm ʔn ʔŋ ʔl ʔr ʔj/

พยัญชนะควบกล้ำชุดนี้มีสัทลักษณะ เป็น เสียงพยัญชนะนาสิก ซึ่งมีเสียงพยัญชนะกัก ที่เส้นเสียงนำมาข้างหน้า [ʔm ʔn ʔŋ] และเสียงพยัญชนะต่อเนือง ซึ่งมีเสียงพยัญชนะกัก ที่เส้นเสียงนำมาข้างหน้า [ʔl ʔr ʔj] ตามลำดับ ผู้วิจัยมิได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะ เหล่านี้เป็นหน่วยเสียง แต่วิเคราะห์ให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งเกิดจากการปรากฏ ร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะกัก /ʔ/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก /m n ŋ/ และ หน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนือง /l r j/ ตามลำดับ เพราะถ้าจัดให้เสียงพยัญชนะเหล่านี้ เป็นหน่วยเสียงก็จะทำให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบเพิ่มขึ้นอีก ๗ หน่วยเสียง ประกอบกับ ระบบพยัญชนะในภาษานี้ก็มีหน่วยเสียงพยัญชนะ /ʔ m n ŋ l r j/ อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งจะทำให้สามารถ ลดจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบลงได้ถึง ๗ หน่วยเสียง

/ʔm/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ɛ, -a, -u, -o, -ai, -œ, -iau, -ait, -oc, -ak, -ok, -ə+k, -iək, -auk, -aʔ, -oʔ, -aim, -op, -oŋ, -aŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๒๒, ๒๔-๒๕ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/ʔmai/	"กับ"
/ʔmə+k/	"ครก"
/sa'ʔmop/	"ดาว"

/ʔn/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ei, -ai, -ak, -iʔ, -eʔ, -aʔ, -um, -ain, -oŋ, -oŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๐-๒๒, ๒๔-๒๕ หน้า ๑๕๔, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/ʔnai/	"ข้าว"
/sa'ʔnaʔ/	"ตรงกลาง"
/ʔnain/	"น้องสะใภ้"

/ʔŋ/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-uə, -it, -uic, -oŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๑๙, ๒๔ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๕๗, ๑๖๒) ตัวอย่างเช่น

/ʔŋuə/	"สิ้น"
/ʔŋit/	"ดับ"
/ʔŋuic/	"เมา"

/ʔŋ/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -ai, -uə, -ot, -ak, -aʔ, -oʔ, -oŋ, -iəŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘, ๒๐-๒๑, ๒๓, ๒๕ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๑, ๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/ʔŋuə/	"สามสิบ"
/la'ʔŋak/	"อีกา"
/ʔŋiəŋ/	"สิ้น"

/ʔl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ε, -a, -ai, -iə, -eip, -it, -oc, -oŋ, -eip, -aŋ, -oeh/ ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๗, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/ʔlai/	"กระรอก"
/ʔleip/	"นาน"
/ʔlaŋ/	"ขาว"

/ʔr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-ε, -auk, -oʔ, -en, -oŋ, -əŋ, -oeh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๐-๒๑, ๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/ʔre/ "หน้าผาก"

/ʔrowŋ/ "เส้า"

/ʔroweh/ "นิ้ว"

/ʔj/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-we, -tə, -eŋ, -uəŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๕ หน้า ๑๕๔, ๑๖๓ ตัวอย่าง เช่น

/ʔjwe/ "(ตา) ปรีอ"

/ʔjtə/ "ยา"

/ʔjuəŋ/ "หมู่บ้าน"

๑.๕ พยัญชนะควบกล้ำ /hm hn hp hŋ hl hr/

พยัญชนะควบกล้ำชุดนี้มีลักษณะเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก ไม่ก้อง [m̥ n̥ p̥ ŋ̥] และเสียงพยัญชนะต่อเนื่องไม่ก้อง [l̥ r̥] ผู้วิจัยมิได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียง แต่ได้วิเคราะห์ให้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง ซึ่งเกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก /h/ กับหน่วยเสียงพยัญชนะนาสิก /m n p ŋ/ และหน่วยเสียงพยัญชนะต่อเนื่อง /l r/ เพราะถ้าวิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นหน่วยเสียงก็จะทำให้มีหน่วยเสียงพยัญชนะในระบบเพิ่มขึ้นอีก ๖ หน่วยเสียง ประกอบกับระบบพยัญชนะในภาษานี้มีหน่วยเสียง /h m n p ŋ l r/ อยู่แล้ว ผู้วิจัยจึงได้วิเคราะห์ให้เสียงพยัญชนะชุดนี้เป็นพยัญชนะควบกล้ำ ซึ่งจะทำได้ลดจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะลงได้ถึง ๖ หน่วยเสียง

/hm/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-a, -iəu, -it, -et, -at, -ət, -aɪc, -uʔ, -oʔ, -wʔ, -aim, -eŋ, -aɪn, -aɪp, -wŋ, -weh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๑๙, ๒๑-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๕๗, ๑๕๙-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/hmiəu/	"เพื่อน"
/hmai/	"เล็บ"
/hmuʔ/	"เชือก"

/hn/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๓ คำเท่านั้น ซึ่งปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-iəu, -am, -aŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๒, ๒๕ หน้า ๑๕๔, ๑๖๐, ๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/la'hniəu/	"จังหวัดน"
/hnam/	"เลือด"
/hnaŋ/	"สร้อยคอ"

/hp/ พยัญชนะควบกล้ำเสียงนี้ จากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๑ คำเท่านั้น คือปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลัง /-t/ (ดูตารางที่ ๑๖ หน้า ๑๕๔) คือ

/hpʔ/	"หย่อน"
-------	---------

/hq/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ɛ, -a, -aɪ, -ap, -aɪt, -iək, -wʔ, -uən, -aŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐-๒๑, ๒๓, ๒๕ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๑, ๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/hqɛ/	"ตั้งครรภ"
/hqap/	"ทาว"
/la'hqauŋ/	"หม้อนึ่ง"

/hl/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-w, -at, -aɪt, -ɛɪc, -aɪk, -iək, -eʔ, -aʔ, -wʔ, -uən, -wŋ, -aŋ, -oh/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๒๑, ๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๕๘, ๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/hlat/	"กลัว"
/hleic/	"เหล็ก"
/hlong/	"เย็น"

/hr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้ คือ /-ei, -ak, -am, -en, -aŋ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๒๐, ๒๒-๒๓, ๒๕ หน้า ๑๔๔, ๑๔๘, ๑๖๐-๑๖๑, ๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/hrei/	"บาง"
/hren/	"เก็บ"
/hraŋ/	"เขี้ยว"

๒. พยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียง

เกิดจากการปรากฏร่วมกันของหน่วยเสียงพยัญชนะ ๓ หน่วยเสียง (C₁ C₂ C₃) หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็น C₁ ได้ คือหน่วยเสียง /m/ หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็น C₂ ได้คือหน่วยเสียง /b/ ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถปรากฏเป็น C₃ ได้มี ๒ หน่วยเสียง คือ /l/ และ /r/ สรุปแล้วพยัญชนะควบกล้ำ ๓ เสียงในภาษาละเวอะเกินข้างหม่อมมีจำนวน ๒ เสียง คือ /mb/ และ /mbr/

/mb/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหน้าต่อไปนี้ คือ /-uo, -up, -iəp, -əit, -ak, -aŋ, -ɔŋ, -əiŋ, -aŋŋ, -ah, -iəh/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐, ๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๔๔-๑๔๖, ๑๔๘, ๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/mbɭup mbɭiəp/	"กระพริบตา"
/mbɭak/	"ค้ำคาว"
/mbɭɔŋ/	"ไผ"

/mbr/ สามารถปรากฏร่วมกับพยางค์ส่วนหลังต่อไปนี้คือ /-i, -a, -ot, -oc, -aic, -ak, -e?, -a?, -v?, -aum, -op, -ov, -uih/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘-๒๒ ๒๔-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/mbroc/	"พริก"
/mbre?/	"ฟาง"
/mbrvov/	"ม้า"

เมื่อพิจารณาการแจกแจงของพยัญชนะควบกล้ำ ๒ และ ๓ เสียงในภาษาละเวือะ บ้านช่างหม้อที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นแล้ว พบว่าพยัญชนะควบกล้ำที่มีการ ปรากฏ มากที่สุด คือ พยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง /mb/ ส่วนพยัญชนะควบกล้ำที่มีการปรากฏ น้อยที่สุด คือ พยัญชนะควบกล้ำ ๒ เสียง /bl/ และ /hp/

๓.๔ ระบบสระ

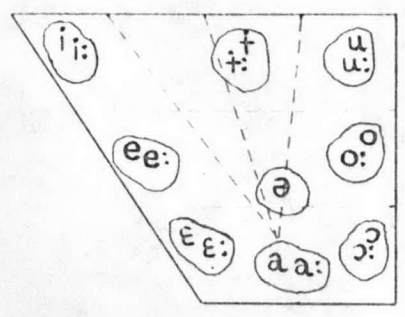
ระบบสระของภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อประกอบด้วยหน่วยเสียงสระจำนวน ๒๐ หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระเดี่ยว ๔ หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระประสม ๑๑ หน่วยเสียง ความสั้น-ยาวของเสียงสระไม่มีนัยสำคัญในภาษา เพราะสามารถกำหนดได้จากพยัญชนะท้ายของ พยางค์ ระบบสระของภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก. หน่วยเสียงสระเดี่ยว

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อมี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่

i	ɨ	u
e	ə	o
ɛ	a	ɔ

หน่วยเสียงสระเดี่ยวในภาษานี้ เมื่อเทียบสัทลักษณะกับสระหลักแล้ว จะมีความแตกต่างกันเล็กน้อยดังแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๖ แผนภูมิแสดงสัทลักษณะของเสียงสระเดี่ยวในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อ

สัทลักษณะและการแจกแจงของหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้ง ๔ หน่วยเสียงในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อมีดังต่อไปนี้

/i/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [i^v] และ [i:^v] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[i^v] เสียงสระปิด- หน้า-ปากไม่ห่อ - สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหลังกว่าและต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๑ เล็กน้อย ปรากฏเมื่ออยู่ในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

[i: ̌] เสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้วจะหลังกว่า และต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๑ ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /i/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวและควบคู่ไปนี้คือ /p k ʔ ph th ch kh d g m ŋ ŋ f h w j mb ʔn ʔl hm mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /p t ʔ ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๑, ๒๔, ๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘, ๑๖๒, ๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/sa'ŋi/	"สีเหลือง"
/phit/	"เหนียว"
/khih/	"เกลือ"

/e/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [e˘] และ [e: ̌] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[e˘] เสียงสระกึ่งปิด หน้า ปากไม่ห่อ ลั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๒ ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

[e: ̌] เสียงสระกึ่งปิด หน้า ปากไม่ห่อ ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหลังกว่าและต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๒ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /e/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวและควบคู่ไปนี้ คือ /p t k ʔ ph kh d s h w kl pr phr kr ʔn hl mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t ʔ ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๑, ๒๓, ๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘, ๑๖๑, ๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/de/	"หวาน"
/preʔ/	"เผ็ด"
/seh/	"ผ้า (핀)"

/ɛ/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียงคือ [ɛ̌] และ [ɛ̎] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[ɛ̌] เสียงสระกึ่งเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหลังกว่าและต่ำกว่าสระหลักเสียงที่ ๓ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

[ɛ̎] เสียงสระกึ่งเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว และหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๓ ปรากฏในพยางค์เปิด หรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /ɛ/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบคู่ต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ j m s h w l r mb kl gl pr ʔm ʔl ʔr ʔj hm hŋ hr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๑-๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๕ - ๑๕๗, ๑๖๐ - ๑๖๒, ๑๖๔ - ๑๖๕)

ตัวอย่างเช่น	/ʔɛ/	"ไก่"
	/hmet/	"ดิบ"
	/sem/	"คนไทย"

/i/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [ǐ] และ [i̎] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[ǐ] เสียงสระเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่าและหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๑๗ เล็กน้อยปรากฏในพยางค์ปิด

[i:̌] เสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่า และหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๑๗ ปรากฏในพยางค์เปิด

หน่วยเสียงสระ /i:/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /t ph th ch kh n ɲ s mb khɪ ʔɲ hɲ/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /t k m n ɲ/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘, ๒๐, ๒๒-๒๓, ๒๕ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖, ๑๕๘, ๑๖๐-๑๖๑, ๑๖๓) ตัวอย่างเช่น

/hɲi:/	"หย่อน"
/ʔə'phɪt/	"จอบ"
/lə'thin/	"หยิก งอ"

/ə/: เสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ-สั้น [ə̌] เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๒๑ เล็กน้อย หน่วยเสียงนี้จากข้อมูลทั้งหมดพบปรากฏในคำเพียง ๓ คำเท่านั้น ซึ่งปรากฏหลังพยัญชนะต้น /p ʔ s/ และหน้าพยัญชนะท้าย /t ʔ/ (ดูตารางที่ ๑๘, ๒๑ หน้า ๑๕๖, ๑๕๘) คือ

/pəʔ/	"เซอ"
/laʔəʔ/	"สะฮึก"
/sət/	"เก็บ"

/a/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [ǎ] และ [a:̌] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[ǎ] เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะสูงกว่า และหลังกว่าสระเสียงที่ ๔ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

[a: ๕] เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะสูงกว่า และหลังกว่าสระหลักเสียงที่ ๔ ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก

หน่วยเสียงสระ /a/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ ph b d g m n ŋ s h l r mb pl phl kl pr kr ʔm ʔn ʔŋ ʔl hm hn hŋ hl hr mbl mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ ฝ/p t k ʔ m ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐-๒๒, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๐, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/ʔma/	"ไร"
/kap/	"คาง"
/saʔaŋ/	"กระตูก"

/u/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [u^๕] และ [u:๕] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[u^๕] เสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่า และหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๔ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์ปิด

[u:๕] เสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่าและหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๔ ปรากฏในพยางค์เปิด

หน่วยเสียงสระ /u/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ ph th ch kh d ŋ s h w l j mb pl phr khr gr ʔm ʔn hm mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐-๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/phu/	"หนา"
/phru?/	"ผ้าห่ม"
/jum/	"ตาย"

/o/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๓ เสียง คือ [o<] [o:~] และ [oⁱ] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๓ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

- [o<] เสียงสระกึ่งปิด หลัง ปากห่อ ลั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๗ ปรากฏในพยางค์ปิดยถเว้นในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะ เพดานแข็ง
- [o:~] เสียงสระกึ่งปิด หลัง ปากห่อ ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่า และหน้ากว่าสระหลักเสียงที่ ๗ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์เปิด
- [oⁱ] เสียงสระเลื่อน ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งปิด-หลัง-ปากห่อ [o<] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะ เพดานแข็ง

หน่วยเสียงสระ /o/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ? ph th ch kh b d j g m n ŋ ŋ s h w l r j mb pl phi kl gl pr phr kr khr gr ?m ?n ?ŋ ?r hm hl mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /p t c k ? m ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๒, ๒๔-๒๖ หน้า ๑๔๔-๑๖๐, ๑๖๒-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/ro/	"สู้"
/to?/	"เนื้อ หลุม"
/mbroc/	"พริก"

/o/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๓ เสียง คือ [o<] [o:~] และ [oⁱ] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๓ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไขดังนี้

[๑] เสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ-สั้น เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะหน้ากว่าสระหลัก เสียงที่ ๖ ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็น เสียงพยัญชนะกัก หรือเสียงพยัญชนะ เสียดแทรก ยกเว้นเสียงพยัญชนะกัก - เพดานแข็ง

[๑:๑] เสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ-ยาว เมื่อเทียบกับสระหลักแล้ว จะต่ำกว่า และหน้ากว่าสระหลัก เสียงที่ ๖ เล็กน้อย ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็น เสียงพยัญชนะนาสิก ยกเว้นเสียงพยัญชนะนาสิก เพดานแข็ง

[๑ⁱ] เสียงสระเลื่อน ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด - หลัง - ปากห่อ [๑:๑] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็น เสียงพยัญชนะ เพดานแข็ง

หน่วยเสียงสระ /๑/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ ph th kh b d j g m n ŋ s h w l mb pl kl gl pr kr ʔm ʔn ʔŋ ʔl ʔr hm hŋ hl mbl mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/ʔ๑/	"พี่สาว"
/kot/	"ทนาย"
/khoc/	"ล้าง (หน้า)"

เมื่อพิจารณาจากการแจกแจงของหน่วยเสียงสระเดี่ยวทั้ง ๔ หน่วยเสียงในภาษาละเวอะบ้านช้างหม้อแล้ว พบว่าหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่มีการปรากฏ มากที่สุด คือหน่วยเสียงสระเดี่ยว /๑/ และ /๑/ ส่วนหน่วยเสียงสระเดี่ยวที่มีการปรากฏ น้อยที่สุด คือหน่วยเสียงสระเดี่ยว /๑/ ซึ่งจากข้อมูลทั้งหมดพบในคำเพียง ๓ คำเท่านั้น แต่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ให้เป็นหน่วยเสียง เพราะพบคู่เทียบเสียงกับหน่วยเสียงสระอื่น เช่น

/pəʔ/	"เธอ"	/pɔʔ/	"ซ้อนปลา"
/laʔəʔ/	"สะอึก"	/raʔɔʔ/	"(ไก) ชน"
/sət/	"เก็บ"	/sat/	"ทรี (ก.)"

ข. หน่วยเสียงสระประสม

หน่วยเสียงสระประสมในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อมีจำนวนทั้งหมด ๑๑ หน่วยเสียง เป็นหน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วน ๑๐ หน่วยเสียง และหน่วยเสียงสระประสม ๓ ส่วน ๑ หน่วยเสียง

๑. หน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วน

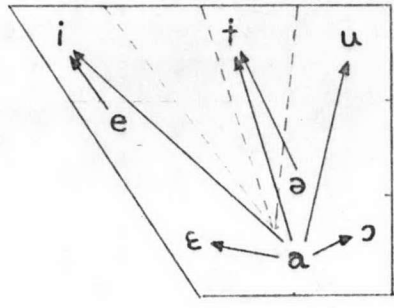
มีจำนวนทั้งหมด ๑๐ หน่วยเสียง ได้แก่ /ei ai ui ɔɛ əi aɪ iə ɪə uə au/ ซึ่งสามารถแบ่งตามลักษณะการเลื่อนในตอนท้ายออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ สระเลื่อนเปลี่ยนระดับและสระเลื่อนในระดับเดียวกัน

๑.๑ สระเลื่อนเปลี่ยนระดับ

หน่วยเสียงสระประสมในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อที่มีลักษณะเป็นสระเลื่อนเปลี่ยนระดับมี ๔ หน่วยเสียง คือ /ei ai əi aɪ iə ɪə uə au/ ซึ่งยังสามารถแบ่งประเภทของการเลื่อนออกได้เป็น ๒ แบบ คือสระเลื่อนขึ้นและสระเลื่อนลง

๑.๑.๑ สระเลื่อนขึ้น

หน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วนที่มีลักษณะเป็นสระเลื่อนขึ้น มี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /ei ɔi [ai, a^ɛ] əi aɪ au [a^u, a^ɔ] / ลักษณะและทิศทางการเลื่อนของหน่วยเสียงสระประสมทั้ง ๔ หน่วยเสียงมีลักษณะดังแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๗ แผนภูมิแสดงสัทลักษณะของสระเลื่อนขึ้นในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อ

การแจกแจงของหน่วยเสียงสระประสมที่เป็นสระเลื่อนขึ้นทั้ง ๔ หน่วยเสียงมีดังต่อไปนี้

[ei]: เสียงสระเลื่อน [eⁱ] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [e^ʏ] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยวและควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /t k ʔ kh d g m n s h l r mb pl kl kr ʔn ʔl hl hr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p c ʔ m ɲ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๗, ๑๙, ๒๑-๒๒, ๒๔, ๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๕, ๑๕๗, ๑๕๙-๑๖๐, ๑๖๒, ๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /hrei/ "บาง"
- /leic/ "หมู"
- /reim/ "ปลวก"

/ai/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [aⁱ] และ [a^ɛ] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[aⁱ] เสียงสระเลื่อน ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^] >] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] ปรากฏในพยางค์ ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะนาสิก

[a^ε] เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^] >] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-หน้าปากไม่ห่อ [ε[˘] >] ปรากฏในพยางค์เปิดหรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะเสียดแทรก

หน่วยเสียงสระ /ai/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ d j g m n ŋ s h l r mb pl kl pr khr gr ʔm ʔn ʔŋ ʔl hm mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p c m ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๗, ๑๙, ๒๒, ๒๔, ๒๖ หน้า ๑๔๔-๑๔๕, ๑๔๗, ๑๖๐, ๑๖๒, ๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /sə'ŋai/ "ไกล"
- /raip/ "หญ้า"
- /taih/ "เห็ด"

/əɪ/ : เสียงสระเลื่อน [ə⁺] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ɪ[˘] >] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t k th g m n ŋ h l r mb kl khr ʔm ʔr hm mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p t k n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๗-๑๘, ๒๐, ๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๔๕-๑๔๖, ๑๔๘, ๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /mbləɪt/ "กลืน"
- /təɪŋ/ "ต้ม"
- /mbeɪk/ "หัก"

/aɪ/ : เสียงสระเลื่อน [a⁺] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^]>] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ɨ[˘]>] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ /p t c k ʔ d g m s h l r mb pl kl gl kr gr ʔm hm hŋ hl mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /t k ʔ n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๘, ๒๐-๒๑, ๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๖, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/paɪ/	"น้ำเงิน"
/haɪk/	"ผม ขน"
/gaɪh/	"เม่น"

/au/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [a^u] และ [a^o] การปรากฏของเสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[a^u] เสียงสระเลื่อนซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^]>] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระเปิด-หลัง-ปากห่อ [u[˘]<] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเห็นเสียงพยัญชนะริมฝีปาก

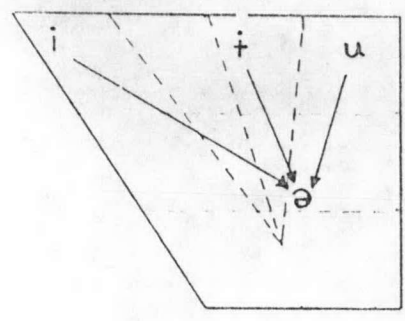
[a^o] เสียงสระเลื่อน ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [a[^]>] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ [o[˘]<] ปรากฏในพยางค์ หรือ พยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะเพดานอ่อนหรือเสียงพยัญชนะเส้นเสียง

หน่วยเสียงสระ /au/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p c k ʔ ph ch j m n ŋ f s h l r mb pl pr kr ʔm ʔr hŋ hl mbl mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p k m ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๗, ๒๐, ๒๒, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๕, ๑๕๘, ๑๖๐, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/kau/	"สิบ"
/saup/	"ทา"
/kaug/	"ชุด"

๑.๑.๒ สระเลื่อนลง

หน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วนในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อที่มี
ลักษณะเป็นสระเลื่อนลง มี ๓ หน่วยเสียง คือ /io iə uə/ ลักษณะและทิศทาง
การเลื่อนของหน่วยเสียงสระประสมทั้ง ๓ สามารถแสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๒ แผนภูมิแสดงลักษณะของสระเลื่อนลงในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อ

หน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วนทั้ง ๓ หน่วยเสียงมีการแจกแจงดังต่อไปนี้

/io/ หน่วยเสียงนี้มีเสียงย่อย ๒ เสียง คือ [i^๑i] และ [i^๐] การปรากฏของ
เสียงย่อยทั้ง ๒ เป็นการแปรแบบมีเงื่อนไข ดังนี้

[i^๑i] เสียงสระเลื่อน ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i^๑>] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] แล้วเลื่อนกลับมากังเสียงสระปิดหน้า-ปากไม่ห่อ [i] ปรากฏในพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะ เพดานแข็ง

[i^๐] เสียงสระเลื่อน ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i^๖>] แล้ว
เลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิดกลาง-ปากไม่ห่อ [ə] ปรากฏในพยางค์เปิด
หรือพยางค์ปิดที่มีพยัญชนะท้าย เป็นเสียงพยัญชนะอื่น ๆ

หน่วยเสียงสระ /iə/ สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ
/p t c ʔ ph th ch kh d j ŋ s h w l r j mb phi bl
kl gl pr khr ʔm ʔŋ ʔl hŋ hl mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้าย
ต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๔)
ตัวอย่างเช่น

- /thiə/ "ตอกไม้"
- /wiəc/ "คาบ"
- /phliəh/ "หอก"

/iə/ : เสียงสระเลื่อน [i^๐] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [i^๖>]
แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลัง
พยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้คือ / c ph th ch kh d g m ŋ f w
l j mb khli phr ʔj mbl/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้ คือ /p
t k ʔ m n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘, ๒๐-๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๖๑,
๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

- /phriə/ "มะพร้าว"
- /giəp/ "GRAM"
- /khiəŋ/ "หนู"

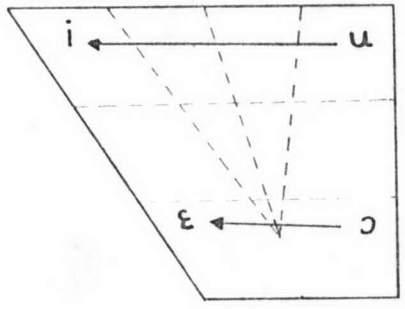
/uə/ : เสียงสระเลื่อน [u^๐] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ [u^๖<]
แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลัง

พยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t c k ʔ ph th ch kh b d
 g m n ŋ ŋ s l r j mb phi gl ʔn ʔŋ ʔj hŋ hl mbl/ และ
 สามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปนี้คือ /p t k ʔ n ŋ h/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๘,
 ๒๐-๒๑, ๒๓, ๒๕-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๕๖, ๑๕๘-๑๕๙, ๑๖๑, ๑๖๓-๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/laʔuə/	"สาม"
/khuet/	"แก"
/ʔjuəŋ/	"หมู่บ้าน"

๑.๒ สระเลื่อนในระดับเดียวกัน

หน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วนในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อที่มีลักษณะเป็นสระเลื่อน
 ในระดับเดียวกัน มี ๒ หน่วยเสียง คือ /ui/ และ /ɔɛ/ ทั้ง ๒ หน่วยเสียงเป็นเสียงสระเลื่อน
 ที่เลื่อนจากสระหลัง ไปยังสระหน้า ลักษณะของหน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วน ทั้ง ๒ หน่วย
 เสียงสามารถแสดงได้ดังแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๑๘ แผนภูมิแสดงลักษณะของสระเลื่อนในระดับเดียวกันในภาษาละเวือะ
 บ้านข้างหม้อ

/ui/: เสียงสระเลื่อน [uⁱ] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ [u^๕] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t k ph th kh b m n ɲ w l mb pr ʔk mbr/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้าย /c/ และ /h/ (ดูตารางที่ ๑๖, ๑๙, ๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๕๗, ๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

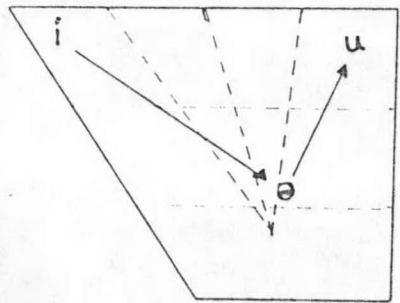
/sə'pui/	"มะเขือ"
/ʔnuic/	"เมา"
/phuɪh/	"ชน (ก.)"

/wɛ/: เสียงสระเลื่อน [w^ɛ] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระกึ่งเปิด-หลัง-ปากห่อ [w^๕] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [ɛ^๕] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปนี้ คือ /p t k ʔ d g m s l r mb gl ʔm ʔl ʔr ʔj hm/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้าย /h/ (ดูตารางที่ ๑๖ และ ๒๖ หน้า ๑๕๔, ๑๖๔) ตัวอย่างเช่น

/saʔwɛ/	"เหม็น"
/ʔmwɛ/	"ขวาน"
/la'mwɛh/	"กล้วย"

๒. หน่วยเสียงสระประสม ๓ ส่วน

มี ๑ หน่วยเสียง คือ /ieu/ ซึ่งมีลักษณะเป็นสระเลื่อนเปลี่ยนระดับดังแสดงไว้ในแผนภูมิต่อไปนี้

ภาพที่ ๒๐ แผนภูมิแสดงสัทลักษณะของหน่วยเสียงสระประสม ๓ ส่วนในภาษา
ละเวอะบ้านข้างหม้อ

/iəu/ : เสียงสระเลื่อน [i^{əu}] ซึ่งเริ่มต้นที่เสียงสระปิด-หน้า-ปากไม่ห่อ [i^ʷ] แล้วเลื่อนไปหาเสียงสระกึ่งเปิด-กลาง-ปากไม่ห่อ [ə] แล้วเลื่อนต่อไปหาเสียงสระปิด-หลัง-ปากห่อ [u^ʷ] หน่วยเสียงนี้สามารถปรากฏหลังพยัญชนะต้นเดี่ยว และควบกล้ำต่อไปได้ คือ /p t ? ph kh d n h l r ?m hm hn/ และสามารถปรากฏหน้าพยัญชนะท้ายต่อไปได้ คือ /p ? m/ (ดูตารางที่ ๑๖-๑๗, ๒๑-๒๒ หน้า ๑๔๔-๑๔๕, ๑๔๙-๑๖๐) ตัวอย่างเช่น

- /hmiəu/ "เพื่อน"
- /riəup/ "แห"
- /?iəum/ "เค็ม"

จากการแจกแจงของหน่วยเสียงสระประสมทั้ง ๒ ส่วนและ ๓ ส่วนในภาษาละเวอะบ้านข้างหม้อที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น เมื่อพิจารณาแล้วพบว่าหน่วยเสียงสระประสมที่มีการปรากฏ มากที่สุด คือหน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วน /iə/ ส่วนหน่วยเสียงสระประสมที่มีการปรากฏ น้อยที่สุด คือหน่วยเสียงสระประสม ๒ ส่วน /əɛ/ และหน่วยเสียงสระประสม ๓ ส่วน /iəu/

๓.๕ การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อ

การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในภาษาละเวือะบ้านข้างหม้อ สามารถแบ่งออกได้เป็นการแจกแจงในพยางค์รอง และการแจกแจงในพยางค์หลัก

ก. การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์รอง

การปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์รองนั้น สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

C-	-V(C)	-i	-ə	-a	-ɪm	-əm	-am	-in	-ən	-an	-ɪŋ	-əŋ	-aŋ
	p-		+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
t-		-	+	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+
c-		+	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
k-		-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	+
ʔ-		-	+	+	-	-	+	-	-	+	-	-	+
m-		-	-	+	-	-	-	-	-	-	-	-	-
s-		-	+	+	-	-	-	-	+	+	-	+	-
l-		-	+	+	-	+	-	-	+	-	-	+	-
r-		-	+	+	-	-	-	-	+	-	-	+	-

ตารางที่ ๑๕ แสดงการแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระ ของภาษาละเวือะ บ้านข้างหม้อในพยางค์รอง

ข. การแจกแจงของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์หลัก
การปรากฏของหน่วยเสียงพยัญชนะและหน่วยเสียงสระในพยางค์หลักนั้น สามารถ
แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้ (ดูตารางที่ ๑๖-๒๖ หน้า ๑๕๔-๑๖๔)

๓.๖ ข้อสังเกตเกี่ยวกับระดับเสียงสูง-ต่ำของคำหรือพยางค์

ระดับเสียงสูง-ต่ำของคำหรือพยางค์ที่พบในภาษาละเวือะบ้านช่างหม้อ มี ๔ ลักษณะ เช่นเดียวกับในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋^๑ คือ กลาง-ระดับ สูง-ขึ้น กลาง-ตก กลาง-ขึ้น ระดับเสียงแต่ละลักษณะจะปรากฏในพยางค์แบบต่าง ๆ กันดังนี้

ก. เสียงกลาง-ระดับ [ɿ] จะปรากฏในพยางค์เปิด หรือพยางค์ปิดที่มีสระ เป็นเสียงสระเดี่ยวหรือเสียงสระเลื่อน [i^๐ ɨ^๐ u^๐] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก ตัวอย่างเช่น

/ʔɛ/	"ไก"	[ʔɛːʔɿ]
/pɔŋ/	"กิน (กับ)"	[pɔːŋɿ]
/thiəm/	"เตี้ย"	[thi ^๐ mɿ]

ข. เสียงสูง-ขึ้น [ʔ] จะปรากฏในพยางค์ปิดที่มีสระ เป็นเสียงสระเดี่ยวหรือเสียงสระเลื่อน [i^๐ ɨ^๐ u^๐] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ตัวอย่างเช่น

/kət/	"ท้าว"	[kə ^๐ tʔ]
/lɛk/	"เข้า"	[lɛ ^๐ kʔ]
/ŋuəh/	"ราคา"	[ŋu ^๐ hʔ]

ค. เสียงกลาง-ตก [ɿ] จะปรากฏในพยางค์ปิดที่มีสระ เป็นเสียงสระเลื่อน [ə | a | o | ɔ | ə̃ | ã | ã^๐ | ã^๐ | ə̃ | ə̃^๐] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะนาสิก ตัวอย่างเช่น

^๑ ดูรายละเอียดเรื่องระดับเสียงสูง-ต่ำของคำในภาษาละเวือะบ้านป่าแป๋ หน้า

/pɔŋ/	"อิง"	[pɔ ⁱ ŋɬ]
/reim/	"ปลวก"	[re ⁱ mɬ]
/phiəp/	"สีขาว"	[p ^h i ^{əi} ŋɬ]

ง. เสียงกลาง-ขึ้น [ɬ] จะปรากฏในพยางค์ปิดที่มีสระเป็นเสียงสระเลื่อน [eⁱ aⁱ oⁱ ɔⁱ uⁱ a^ɛ ɔ^ɛ ə^t a^t a^u a^ɔ i^{əi} i^{əu}] และมีพยัญชนะท้ายเป็นเสียงพยัญชนะกักหรือเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ตัวอย่างเช่น

/kɔc/	"ร้อน"	[kɔ ⁱ ɬɬɬɬɬ]
/reɪt/	"กล้า"	[re ^t ɬɬɬɬɬ]
/liəup/	"ท่วม"	[li ^{əu} pɬɬɬɬɬ]

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าระดับเสียงสูง-ต่ำของคำหรือพยางค์ในภาษาจะ เวอะบ้านข้างหม่อมมีลักษณะและการแจกแจงเหมือนกันกับระดับเสียงสูง-ต่ำในภาษาจะ เวอะบ้านป่าแม่ทุกประการ